

AZ OROSZORSZÁGI NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK TANÁCSA¹

(EGY VISZONYLAG FIATAL, DE IGEN FIGYELEMREMÉLTÓ
INTÉZMÉNY AZ OROSZORSZÁGI FÖDERÁCIÓBAN)

Egy igen figyelemreméltó és hasznos rendezvényre került sor a közelmúltban a Magyar Külügyi Intézet és az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa közös szervezésében Budapesten. A rendezvényen – amely egyúttal a 2011-ben, az 59/2010. számú elnöki intézkedéssel létrehozott Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsának (*Российский совет по международным делам – РСМД*) első külföldi bemutatkozása is volt – sor került a Tanács szakértői által elkészített *Oroszország a globális világban: 2000–2011* című hatkötetes tanulmány- és dokumentumgyűjtemény első nemzetközi bemutatójára, illetve ezt követően egy tudományos tanácskozássra, amelynek témája alapvetően Oroszország és Közép-Európa kapcsolatainak jelene és jövője volt.

A Tanács létrehozásáról szóló elnöki intézkedés az orosz állam képviselőiben alapítóként a Külügyminisztériumot, valamint a Művelődési és Tudományügyi Minisztériumot jelölte meg, amelyhez olyan fontos és elismert intézmények csatlakoztak, mint az Oroszországi Tudományos Akadémia, a Gyáripárosok és Vállalkozók Oroszországi Szövetsége, valamint az Interfax Hírügynökség.

Az 59-RP számú, 2010. február 2-án aláírt elnöki intézkedés olyan nonprofit partnerségen alapuló szervezet létrehozását jelölte meg célként, amelynek rendeltetése:

- ♦ nemzetközi tárgyú kutatások folytatásának cselekvő támogatása;
- ♦ a kül- és regionális politikával foglalkozó szakemberek továbbképzésének elősegítése;

¹ A tanulmány megjelent: TÖMÖSVÁRY 2012. Az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa olyan, elnöki intézkedéssel létrehozott nonprofit társadalmi szervezet, amely szervezeti struktúrájával, feladatrendszerével, széles körű oroszországi és nemzetközi kapcsolatrendszerével, valamint projektjeivel részt vállal az orosz külpolitikai törekvések megfogalmazásában és realizálásában. Legelső megvalósult projektje az *Oroszország a globális világban: 2000–2011* című hatkötetes tanulmány- és dokumentumgyűjtemény.

- ♦ a külpolitikai kérdésekkel foglalkozó orosz tudományos szervezetek és intézmények együttműködésének segítése a nemzetközi kapcsolatok kérdéseinek kutatásával foglalkozó külföldi szakértő-elemző központokkal.

Az intézkedés egyúttal a kormány feladatául szabta, hogy a létrehozandó nonprofit szervezet működéséhez szükséges költségvetési támogatást biztosítsa.

Az elnöki intézkedést követően megkezdődött az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa szervezeti struktúrájának és pontos feladatrendszerének kialakítása, illetve az új szervezet első projektjeinek körvonalazása.

STRUKTÚRA, SZEMÉLYI ÖSSZETÉTEL

A Tanács legfőbb szerve a Közgyűlés, amely lényegében egy társadalmi egyesület jogköreivel rendelkezik. (Ezek részletes felsorolása megtekinthető a Tanács honlapján található alapszabályban.)

A Tanács tevékenységét a Kuratórium (*Понечительский совет* – Felügyelő Tanács) felügyeli és segíti, amelynek elnöke Jevgenyij Primakov akadémikus, volt miniszterelnök és egykori külügyminiszter, az Oroszországi Tudományos Akadémia Elnökségének tagja. A Kuratórium tagjait (az elnökkel együtt 15 fő) is érdekes név szerint is megemlíteni, hiszen az képet ad a Tanács politikai, tudományos és nem utolsósorban gazdasági támogatottságáról.

Így tehát nézzük meg, hogy kik is a tagjai ennek a testületnek:

- ♦ *German Gref*, az Oroszországi Kereskedelmi Bank elnöke;
- ♦ *Alekszandr Dzaszohov*, az Oroszországi Föderáció (a továbbiakban: OF) UNESCO-bizottságának elnöke;
- ♦ *Leonyid Dracsevszkij*, a nyilvános diplomácia támogatására alakult Gorcsakov Alapítvány elnöke;
- ♦ *Alekszandr Gyinkin* akadémikus, az Oroszországi Tudományos Akadémia Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézetének igazgatója;
- ♦ *Mihail Komisszar*, az Interfax Hírügynökség vezérigazgatója;
- ♦ *Konsztantyin Koszacsev*, az OF Állami Duma Külügyi Bizottságának elnöke;
- ♦ *Szergej Lavrov*, az OF külügyminisztere;
- ♦ *Mihail Margelov*, az OF Föderációs Tanácsa Külügyi Bizottságának elnöke (egyben az OF elnökének az afrikai országokkal való kapcsolattartásért felelős különmegbízottja);
- ♦ *Jurij Oszipov* akadémikus, az Oroszországi Tudományos Akadémia elnöke;
- ♦ *Szergej Prihogyko*, az OF elnökének tanácsadója;

- *Anatolij Torkunov* akadémikus, nagykövet, a Moszkvai Állami Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének (Egyetemének) rektora;
- *Andrej Furszenko*, az OF művelődési és tudományügyi minisztere;
- *Alekszandr Sohin*, a Gyáriparosok és Vállalkozók Oroszországi Szövetségének elnöke;
- *Igor Jürgensz*, a „Modern Fejlődés Intézete” Alapítvány elnöke, a Gyáriparosok és Vállalkozók Oroszországi Szövetségének alelnöke.

Az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa munkáját hattagú Elnökség irányítja, amelynek tagjai:

- *Pjotr Aven*, az Alfa Bankcsoport Igazgatótanácsának elnöke;
- *Andrej Gyenyiszov*, az OF külügyminiszterének első helyettese;
- *Igor Ivanov*, volt külügyminiszter, a Moszkvai Állami Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének (Egyetemének) professzora, az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsának elnöke;
- *Vlagyiszlav Inozemcev*, a Posztindusztriális Társadalom Kutatóközpont tudományos vezetője, a *Szabad Gondolat* című folyóirat főszerkesztője;
- *Andrej Kortunov*, az „Új Eurázsia” Alapítvány elnöke, az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsának főigazgatója;
- *Dmitrij Peszkov*, az OF Kormánya elnökének sajtótitkára, a Kormány Apparátusának vezetőhelyettese.

A Tanács munkáját héttagú Tudományos Tanács segíti, amelynek tagjai:

- *Alekszandr Gyinkin* akadémikus, az Oroszországi Tudományos Akadémia Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézetének igazgatója, a Tudományos Tanács elnöke;
- *Vlagyimir Baranovszkij*, az Oroszországi Tudományos Akadémia levelező tagja, az Oroszországi Tudományos Akadémia Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézetének igazgatóhelyettese;
- *Alekszej Vasziljev*, az Oroszországi Tudományos Akadémia levelező tagja, a Tudományos Akadémia Afrika Intézetének igazgatója;
- *Vlagyiszlav Inozemcev*, a Posztindusztriális Társadalom Kutatóközpont tudományos vezetője, a *Szabad Gondolat* című folyóirat főszerkesztője;
- *Vitalij Naumkin*, az Oroszországi Tudományos Akadémia Kelet-kutató Intézetének igazgatója;
- *Szergej Rogov*, az Oroszországi Tudományos Akadémia USA és Kanada Intézetének igazgatója, a Tudományos Akadémia levelező tagja.

Az oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsának egyébként összesen 83 tagja van, közülük a fentiekben már említett személyiségeken kívül – a teljesség igénye nélkül – még feltétlenül említést érdemel *Anatolij Adamisin*, az Euroatlanti Együttműködési Társaság elnöke, volt külügyminiszter-helyettes; *Alekszej Arbatov*, az Oroszországi Tudományos Akadémia Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézete Nemzetközi Biztonsági Központjának vezetője; *Alekszander Beszmertnih* egykori külügyminiszter, a Nemzetközi Külügyi Társaság elnöke; *Vagit Alekperov*, a Lukoil elnöke; *Vitalij Ignatyenko*, az ITAR-TASZSZ Hírügynökség vezérigazgatója; *Szergej Karaganov*, a Kül- és Védelempolitikai Tanács elnöke; *Mihail Kovalcsuk*, a Kursatov Intézet igazgatója; *Valentyin Korabelnyikov* hadseregtábornok (1997–2009 között a GRU vezetője); *Vlagyimir Lukin*, az OF emberjogi biztosa; *Vjacseszlav Nyikolajov*, az „Orosz Világ” Alapítvány ügyvezető igazgatója, az *Oroszország Stratégiája* folyóirat főszerkesztője; *Vjacseszlav Trubnyikov* hadseregtábornok (1996–2000 között a Külső Hírszerzés [SzVR] vezetője), volt külügyminiszter-helyettes; *Dmitrij Trenyin*, a Moszkvai Carnegie Központ igazgatója; *Nyikolaj Smeljov* akadémikus, az Oroszországi Tudományos Akadémia Európa Intézetének igazgatója.

A felsorolt nevek, de még inkább a mögöttük meghúzódó intézményekben rejlő rendkívül erős anyagi és szellemi potenciál képezi azt a forrást, amely valóban képessé teheti (és teszi) a Tanácsot arra, hogy tevékeny részt vállaljon az elnöki intézkedésben meghatározott célkitűzések megvalósításában és ezzel együtt az orosz külpolitikai stratégia folyamatos formálásában. Érdekes ezzel kapcsolatban Szergej Lavrov orosz külügyminiszter véleménye, amelyet a Tanács 2011. júliusi Közgyűlésén fejtett ki:

„Az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa munkájának beindítása teljes mértékben megfelel a mai kor tendenciáinak és az általánosan elfogadott gyakorlatnak. A külpolitika már régen nem a külügyi intézmények kizárólagos előjoga, hanem annak kialakításában és realizálásában részt vállallnak az akadémiai körök, a nem kormányzati szervezetek és az üzleti körök egyaránt. Ma tulajdonképpen a globális irányítás új rendszerének kialakításáról van szó, és ilyen körülmények közepette nem lehet eléggé nagyra értékelni az elemző és prognosztizáló tevékenységnek vagy annak a képességnek a jelentőségét, hogy helyesen állapítsuk meg a globális és a regionális fejlődés irányait. Minden bizonnyal azok, akiknek sikerül ezt elérniük, előnybe kerülnek saját külpolitikájuk megvalósítása, saját államaik érdekeinek biztosítása során.”²

² LAVROV 2011.

A TEVÉKENYSÉG

Az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa alapvetően négy fő területen fejti ki tevékenységét. Ezek a következők:

1. tudományos kutatómunka és a nemzetközi összefüggések vizsgálata;
2. az oktatás és képzés területén végzett tevékenység;
3. kommunikáció és a nyilvánossággal kapcsolatos tevékenység;
4. nemzetközi tevékenység.

Tekintsük át ezeket a területeket részletesebben!

1. *A tudományos kutatómunka és a nemzetközi összefüggések vizsgálata* során a Tanács fő célja a globális kockázatok és lehetőségek elemzése és előrejelzése az orosz diplomácia, az üzleti élet, a művelődési központok, a társadalmi szervezetek és külföldi partnereik érdekében. Ennek elérése céljából megszervezi a kulcsfontosságú nemzetközi problémákkal kapcsolatos kutatómunkát, elemzéseket végez, amelyek eredményéről feljegyzéseket, jelentéseket készít, elvégzi a váratlanul bekövetkezett fontos külpolitikai helyzetek és események operatív elemzését, illetve fordításokat készít a legfontosabb külföldi kiadványokról. E feladatok elvégzése során szorosan együttműködik a vezető szakértő és tudományos központokkal.

2. *Az oktatás és képzés területén végzett tevékenység* során a fő cél a külpolitikai személyi tartalékok felkészítésének, továbbképzésének elősegítése a globális művelődési térségbe történő integrációjuk révén. Ennek érdekében téli és nyári tanfolyamokat szerveznek, gyakorlati munkaprogramokat készítenek, politikusok és diplomaták részére egyetemi szintű felkészítést szerveznek, kezdeményezik új orosz tankönyvek és oktatási programok elkészítését, és ösztönzik az akadémiai mobilitást és csereprogramokat. E kérdéskörben nagy jelentőséget tulajdonítanak a Tanács vezető orosz felsőoktatási intézmények bázisán szervezett Ifjúsági Szekciójának, amelyet az ország külpolitikai tevékenységgel foglalkozó intézményei „kádertartalékának” tekintenek, és ennek megfelelően is készítik fel, és kapcsolják be a tudományos kutatómunkába, valamint a globális projektekbe.

3. *A kommunikáció és a nyilvánossággal kapcsolatos tevékenység* területén a cél a globális folyamatok által meghatározott kihívások és lehetőségek függvényében biztosítani a különböző szakterületekhez tartozó érdekcsoportok közös, együttes tevékenységét. Ennek érdekében nyitott és független vitafórumoknak biztosítanak színteret, illetve megteremtik a feltételeket az orosz társadalom és a politikai vezetés közötti véleménycserére a nemzetközi kapcsolatok és a külpolitika fontosabb kérdéseiről.

4. A nemzetközi tevékenység során a fő cél, hogy sokoldalú hálózati projektek és kezdeményezések révén kedvező feltételeket teremtsenek Oroszország globális világba történő bekapcsolódásához. Ennek megvalósítása érdekében igyekeznek megteremteni a külföldi partnerekkel folytatott együttműködés feltételeit a külpolitika kulcsfontosságú kérdéseiben, aktívan részt vesznek a nemzetközi politikai kezdeményezésekben, képzési és tudományos kutatási projekteken. A Tanács nemzetközi tevékenysége realizálásának bázisát a nemzetközi együttműködésben részt vevő, kulcsfontosságú orosz intézményekkel kialakított partnerség képezi.

EREDMÉNYEK ÉS TERVEK

Az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa megalakulása óta négy projektet fejezett be egészen, illetve részben. Ezek a következők:

1. Nemzetközi kutatások Oroszországban.
2. Oroszország a globális világban 2000–2012.
3. Nemzetközi migrációs folyamatok: trendek, kihívások és perspektívák.
4. Fiatalfutók és diplomataifutók vetélkedője a nemzetközi problematika területén.

Az első kettő eredménye tükröződik lényegében a Külügyi Intézetben rendezett könyvbemutató „tárgyában”: az *Oroszország a globális világban 2000–2011* című hatkötetes tanulmány- és dokumentumgyűjteményben.

A könyv első kötete az orosz külpolitikai stratégia alapelveit elemzi. A második a stratégiai alapelvek megvalósítását tekinti át főként biztonságpolitikai, világgazdasági és humanitárius szempontokból. A harmadik kötet Európa, Észak-Amerika, Dél-Amerika sajátosságait, külpolitikáját mutatja be, és az Oroszországgal kialakított kapcsolatokról ad átfogó képet. A negyedik kötet a Csendes-óceáni régiót, Délkelet-Ázsiát, Afrikát és a Közel-Keletet mutatja be az orosz külpolitika szemszögéből. Az ötödik kötet a volt szovjet köztársaságok helyzetével foglalkozik. A hatodik kötetben megtalálható a fenti évtized valamennyi lényeges külpolitikai dokumentuma. A hatkötetes gyűjteményt a korábbiakban jelzett projekt eredményeit tartalmazó *Nemzetközi kutatások Oroszországban* című adattár egészíti ki, amely magába foglalja valamennyi oroszországi külpolitikai és nemzetközi tudományos műhely és kutató adatait, illetve jelzi az általuk kutatott szakterületet.

A Tanács jelenleg is futó projektjei közül említést érdemelnek az alábbiak:

1. A Nagy Közel-Kelet: politikai dinamika és Oroszország érdekei.
2. A közép-ázsiai helyzet alakulása a koalíciós erők Afganisztánból történő esetleges kivonását követően.

3. Oroszország részvétele hatékonyságának fokozása a „G8”-ban, a „G20”-ban – az Oroszországi Föderáció nemzeti érdekeinek és prioritásainak megfelelően.
4. A diplomácia művészete és a politikai tapasztalat: a nemzedékek folytonossága.
5. A nemzetközi együttműködés lehetséges útjai az északi-sarki államok között.
6. Nemzetközi migrációs folyamatok: trendek, kihívások és perspektívák (az előzőekben jelzett projekt folytatása).

A közeljövőben indításra tervezett projektek:

1. Információs biztonság, a kiberfenyegetésekkel szembeni védelem és az internet felhasználása Oroszország nemzeti érdekeinek védelmében a nemzetközi küzdőtéren.
2. A nemzetközi kapcsolatok a külföldi tudományos tevékenység tükrében.
3. Az Oroszországi Föderáció külpolitikája 2012–2020: aktuális helyzet, prognózisok és lehetséges forgatókönyvek, dokumentumok (háromkötetesre tervezett dokumentumgyűjtemény).

Összefoglalva úgy ítélem meg, hogy az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa olyan fontos, az alapítók céljai szerint nonprofit szervezet, amelyik fő feladatának tekinti Oroszország integrálódásának elősegítését az új, formálódó globális világrendbe, mintegy összekötő kapcsot képezve a külpolitikáért felelős állami és tudományos intézmények, az üzleti szféra és a társadalom széles rétegei között. Fontos szerepe lehet (és folyamatban lévő, illetve közeljövőben tervezett projektjei alapján megítélhetően minden bizonnyal lesz is) a jövő orosz külpolitikájának alakításában.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- LAVROV, Szergej Viktorovics [ЛАВРОВ, Сергей Викторович] (2011): *Министр иностранных дел РФ, выступление на Общем собрании членов РСМД*. Москва, 20 июля 2011 г.
- Oroszország és Közép-Európa: új napirendek, új intézmények. Tudományos Tanácskozás és könyvbemutató. Budapest: Magyar Külügyi Intézet, 2012. június 8.
- РСМД. Online: www.russiancouncil.ru
- TÖMÖSVÁRY Zsigmond (2012): Az Oroszországi Nemzetközi Kapcsolatok Tanácsa – Egy viszonylag fiatal, de igen figyelemreméltó intézmény az Oroszországi Föderációban. *Hadtudomány*, 22(3–4), 148–153.